

Harcerzem być!

Podczas gdy liczba harcerzy w skali kraju maleje, na Kujawach i Pomorzu lokalne hufce rozkwitają. W ten sposób ponadstuletnia historia zatacza koło. Jak się zaczęła? W 1909 roku Andrzej Małkowski, działacz towarzystw gimnastycznych i drużyn strzeleckich, przeczytał podręcznik Roberta Baden-Powella „Scouting for Boys”. Idea skautingu z miejsca go zafascynowała. Postanowił przetłumaczyć treść na język polski i wzbogacić ją o wątki patriotyczne.

dee harcerskie pojawiły się u nas już w 1912 roku. Kujawy i Pomorze znajdowały się wówczas pod zaborem pruskim i rosyjskim, dlatego młodzi uczyli się ojczystego języka, historii kraju i literatury w tajnych szkołach. Podróżowali do Krakowa, Lwowa i przede wszystkim zrzeszali się. Choć termin „harcerstwo” pochodzi od słowa „harce”, ruch nie powstał dla rozrywki i zabawy. Przeciwnie: od początku kształtował patriotyczne postawy. Pierwsze drużyny utworzono w Chełmnie, Strzelnie (1912 r.), Nakle nad Notecią, Inowrocławiu (1913 r.), Pakości, Barcinie (1916 r.), a także Toruniu, Bydgoszczy, Janowcu i Mogilnie (1917 r.).

Z kolei w Chełmży w 1913 roku na świat przyszedł Wincenty Frelichowski, ksiądz i patron polskiego harcerstwa. Do Związku Harcerstwa Polskiego dołączył w 1927 roku. W tym czasie zrozumiał też, że jego powołaniem jest kapłaństwo. Już cztery lata później wstąpił do seminarium duchownego i zaczął pełnić funkcję kapelana Pomorskiej Chorągwi Harcerzy ZHP. Nazywany był wtedy „Wickiem”.

Droga życiowa przyszłego patrona polskiego harcerstwa nie była łatwa. Dziesięć dni po wybuchu II wojny światowej został aresztowany przez gestapo. Przeszedł przez kilka miejsc uwięzienia, by w końcu trafić do obozu w Stuttgofie, a potem w Dachau. Tam, mimo śmiertelnego niebezpieczeństwa, głodu i niedostatków, sprawował potajemnie msze święte. Kiedy na przełomie lat 1944 i 1945 w obozie wybuchła epidemia tyfusu, pomagał chorym i zdołał do tego nakłonić 32 innych kapłanów. Wkrótce sam się zaraził, zachorował też na zapalenie płuc. Zmarł 23 lutego 1945 roku.

Proces beatyfikacyjny Wincentego Frelichowskiego rozpoczął się w 1964 roku. 7 czerwca 1999 roku podczas nabożeństwa na toruńskim lotnisku papież Jan Paweł II ogłosił go błogosławionym.

W regionie ciągle pamiętamy o „naszym” patronie harcerstwa. Pięć lat temu w Toruniu odbył się Międzynarodowy Zlot Harcerzy i Skautów „Wicek 2013”. Uczczono w ten sposób setną rocznicę urodzin bł. ks. Wincentego Frelichowskiego. Przez siedem dni sierpnia toruński poligon był miastem namiotów. W „Wicku” uczestniczyli skauci z całego świata, m.in. z Litwy, Białorusi, Wielkiej Brytanii, USA i Argentyny. Bawili się, rozmawiali, wymieniali doświadczeniami i poglądami. Podczas otwarcia przekonywali,

HARCERZEM BYĆ!

W CHEŁMŻY W 1913 ROKU NA ŚWIAT PRZYSZEDŁ WINCENTY FRElichowski, KSIĄDZ I PATRON POLSKIEGO HARCERSTWA.

DRUHNY I DRUHOWIE
Z ZHP I ZHR UCZESTNICZYLI
W JUBILEUSZOWYM ZŁAZIE
HARCERSTWA
Z KUJAW I POMORZA
(KWIECIEŃ 2018 R.).

że mimo rozsiania po całym świecie, czują się złączeni prawem i przyrzeczeniem harcerskim.

Wspólnie brali udział w rekonstrukcjach historycznych - odtwarzali warunki życia w średniowieczu, wśród sarmatów i w czasach II wojny światowej. Jeździli konno, pływali kajakami, rywalizowali w rozgrywkach sportowych, a ostatniego dnia uczestniczyli w grze miejskiej na ulicach Torunia. Dla harcerzy z innych miast i skautów z zagranicy była to również okazja do poznania grodu Kopernika. Dużo czasu spędzili m.in. na terenie ruin zamku krzyżackiego.

„Wicek 2013” był wydarzeniem bez precedensu. Po raz pierwszy na taką skalę współpracowały ze sobą dwie największe organizacje harcerskie w naszym kraju: Związek Harcerstwa Polskiego i Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej. Pierwsza powstała w 1918 roku. Początki drugiej to rok 1989 i czas przełomu społeczno-politycznego. „Wicek 2013” pokazał, że w naszym regionie ich idee to nie tylko tradycja.

Rok 2018 został ustanowiony Rokiem Harcerstwa Kujawsko-Pomorskiego. W stanowisku Sejmiku mogliśmy przeczytać: „Ruch harcerski włączył się aktywnie w działania zmierzające do odzyskania niepodległości Polski w 1918 roku. Dzisiaj, kiedy żyjemy w wolnym kraju, jest wciąż żywy i popularny. Obchody będą nie tylko okazją do przypomnienia ponadstuletniego dorobku harcerstwa na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i wybitnych postaci z nim związanych, m.in. bł. ks. Wincentego Frelichowskiego, ale przyczynią się także do rozpropagowania aktualnej działalności organizacji harcerskich, ideałów i zasad, które leżą u podstaw harcerskiego etosu”.

HARCERZEM BYĆ!

Dziś ten etos można realizować na różne sposoby, np. pomagając innym. W 2011 roku członkowie ZHP w Toruniu uczestniczyli w Maratonie Pisania Listów Amnesty International w obronie osób, których prawa podstawowe były łamane.

W grudniu 2017 roku harcerze z naszego regionu ponownie brali udział w akcji roznoszenia „Betlejemskiego Światła Pokoju”, organizowanej od ponad 30 lat przez skautów z całej Europy. Symboliczny dar jest przypomnieniem braterstwa, jedności i pokoju. Od 1991 roku stanowi element okresu przygotowań do świąt Bożego Narodzenia.

Przy wielu okazjach harcerze chętnie dzielą się również swoją wiedzą. Latem 2017 roku w Osa-dzie Leśnej Barbarka powstało harcerskie obozowisko w ramach pikniku ekologicznego. Uczestnicy wydarzenia mogli dowiedzieć się, jak duży wpływ na środowisko mają ich działania.

Wśród wielu inicjatyw nie brakuje też miejsca na zabawę. Na początku marca 2018 roku do Torunia przyjechało ok. 600 harcerzy z całej Polski na 35. Ogólnopolski Rajd Kopernikański. Brały w nim udział grupy w różnym wieku: od zuchów po instruktorów. Chętni uczestniczyli w grach miejskich, próbowali odnaleźć się w warunkach przypominających świat po wybuchu bomby nuklearnej, odbudowywali średniowieczne szlaki handlowe i szukali wyjścia z escape roomu.

W tym samym czasie druhowie z 86. Toruńskiego Szczepu Harcerskiego „Per Aspera Ad Astra” zachęcali torunian do oddawania komórek macierzystych w ramach akcji #KOMÓRKOMANIA. W okolicach nowej siedziby hufca ZHP Toruń przy pl. św. Katarzyny tłumaczyli zainteresowanym, jak ważna jest taka pomoc. Po odpowiednich szkoleniach byli gotowi zmierzyć się z każdym pytaniem przechodniów. W ten sposób przyczynili się m.in. do leczenia Tymka, niemowlaka z Torunia, czekającego na przeszczep szpiku kostnego.

Od kilku lat hufiec ZHP Bydgoszcz-Miasto organizuje Spotkania Pokoleń, czyli imprezę, podczas której wspólnie spędzają czas osoby w różnym wieku, od najmłodszych do seniorów. Harcerze

HARCERZE
Z REGIONU
BRALI UDZIAŁ
W OGÓLNOPOLSKIM
RAJDZIE
KOPERNIKAŃSKIM.

Od kilku lat hufiec ZHP Bydgoszcz-Miasto organizuje Spotkania Pokoleń, czyli imprezę, podczas której osoby w różnym wieku - od najmłodszych do seniorów - wspólnie spędzają czas.

z Bydgoszczy uczestniczyli też np. w manewrach wojskowych BRDA - poznawali dzięki temu zasady obronności, funkcjonowanie wojska, uczyli się poruszania w terenie i zdobywali informacje o współczesnych zagrożeniach. Oprócz tego regularnie udzielają się w imprezach sportowych, biegają na długich dystansach w Zuchowym Biegu Nocnym i Harcerskim Bydgoskim Biegu Nocnym.

Jakiś czas temu wpadli na pomysł, by jeden z parków na osiedlu Leśnym nazwać imieniem bydgoskiego

1. W 2017 ROKU HARCERZE I ZUCHY Z NASZEGO REGIONU PONOWNIE BRALI UDZIAŁ W AKCJI ROZNOSZENIA „BETLEJEMSKIEGO ŚWIATŁA POKOJU”.
2. W CZASIE LUTOWYCH UROCZYSTYCH OBCHODÓW ROKU HARCESTWA NAJMŁODSI CZŁONKOWIE RUCHU PRZYGOTOWYWALI PROGRAMY ARTYSTYCZNE.
3. HARCERZE CO ROKU W LISTOPADZIE PRZYPOMINAJĄ, JAK WAŻNYM WYDARZENIEM BYŁO ODZYSKANIE NIEPODLEGŁOŚCI PRZEZ POLSKĘ.

HARCERZEM BYĆ!

harcerstwa. Ich inicjatywa znalazła poparcie. W uzasadnieniu decyzji pisano, że zmiana „stanowi trwały symbol stoletniej obecności ruchu harcerskiego wśród bydgoszczan i jednocześnie jest bardzo dobrym nawiązaniem do obchodzonego obecnie stulecia harcerstwa”.

Harcerze działają też w mniejszych miastach. W 2016 roku I Wodna Drużyna Harcerska im. Adama Mickiewicza w Barcinie świętowała swoje stulecie istnienia. Z tej okazji w pobliżu miejskiego stadionu zasadziła 100 drzew, co stało się początkiem „Parku Traw”. W Nakle nad Notecią od 2004 roku druhowie i druhnzy z 18. Drużyny Harcerskiej „Zawiszczy” im. Zawiszy Czarnego uczestniczą w obchodach świąt państwowych: Dnia Niepodległości, rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 maja, a także uroczystościach związanych z wyzwoleniem obozu w Potulicach czy rocznicy powstania wielkopolskiego. Organizują też takie imprezy jak: Apel poległych harcerzy, Wigilia Harcerska, Dzień Myśli Braterskiej, Dzień Zucha, Festiwal Piosenki Harcerskiej i Zuchowej oraz Manewry Harcerskie.

Stosunkowo niedawno, bo w roku 2011, powstała 17. Drużyna Harcerska „Nieprzetartego Szlaku” im. Kazimierza Górskiego przy Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Strzelnie. Jej misją jest „wychowanie młodego człowieka, czyli wspieranie go we wszechstronnym rozwoju i kształtowaniu charakteru przez stwarzanie wyzwań”.

100-LECIE
HARCERSTWA
ŚWIĘTOWANO
W TYM ROKU
M.IN. NA BYDGOSKIEJ
WYSPIE MŁYŃSKIEJ.

Kujawsko-pomorskie harcerstwo od lat może liczyć na wsparcie Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu. Organizację z regionu otrzymały pomoc o wartości 12 mln złotych. Dzięki tym środkom przeprowadzono m.in. rozbudowę i modernizację harcerskich baz turystycznych w Krówe Leśnej, Smerzynie, ośrodka obozowego Półko koło Koronowa, budowę i wyposażenie stancji w Rościminie oraz utworzenie czterech tras geocachingowych. Podczas inauguracji Roku Harcerstwa w Urzędzie Marszałkowskim komendant chorągwi ZHP Toruń Jerzy Gębara wspominał, że harcerze dysponują dziś wyremontowanymi bazami wypoczynkowymi czy sprzętem biwakowym, a dzięki współpracy z samorządem będą organizować 24 świetlice podwórkowe na terenie 13 hufców.

ZHR w Bydgoszczy w 2015 roku doczekał się nowej siedziby. Budynek przy ul. Terasy 2 zamieszkiwany był niegdyś przez Juliana Walentego Prejsa, nazywanego „ojcem prasy na Pomorzu”. Obiekt przez lata był w tragicznym stanie, ale dzięki wsparciu finansowemu marszałka został odnowiony. Z kolei harcerze ZHR w Inowrocławiu od pewnego czasu mogą cieszyć się wspianą przystanią kajakową nad rzeką Notecią. Ich przykład pokazuje, że ruch ten jest także ważną częścią regionalnej turystyki i rekreacji.

HARCEZIE ZHP MOGĄ OTRZYMAĆ KRZYŻ „ZA ZASŁUGI DLA ZHP”, SYMPATYCY ORGANIZACJI - HONOROWĄ ODZNAKĘ RUCHU PRZYJACIOŁ HARCEZSTWA ORAZ HONOROWE WYRÓŻNIENIE „NIEZAWODNEMU PRZYJACIELOWI”. ZHR NADAJE ZASŁUŻONYM DLA ORGANIZACJI KRZYŻ HONOROWY ZHR.

1. 2018 ROK USTANOWIONY ZOSTAŁ ROKIEM HARCEZSTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO.
2. OGNIKO NA OBOZIE 7. BYDGOSKIEJ DRUŻYNY HARCEZRY „NADZIEJA” ZHR.
3. GROMADY ZUCHOWE I DRUŻYNY HARCEZSKIE BRAŁY UDZIAŁ W RAJDZIE „ŚLADAMI PANA SAMOCHODZIKA I TEMPLARIUSZY” W 2017 ROKU.

Lokalne hufce z powodzeniem prowadzą w naszym województwie ośrodki wypoczynkowe. Jednym z najbardziej atrakcyjnych tego typu miejsc w Polsce jest ośrodek w Cichem (w powiecie brodnickim), nad jeziorem o tej samej nazwie. Wokół niego rozciągają się gęste lasy. Wypoczywający w tych stronach mają do swojej dyspozycji także sprzęt wodny - kajaki bądź łódź żaglową. Goście chętnie biorą udział w zajęciach z przyrodoznawstwa, garncarstwa, grach takich jak paintball czy korzystają ze wsparcia przy organizowaniu wycieczek do ciekawych miejsc. Znany ze swojej oferty w Polsce jest też ośrodek w Smerzynie w powiecie żnińskim, całkowicie wyremontowany w 2014 roku. Odwiedzający mogą tu liczyć niemal na wszystkie harcerskie rozrywki: od nauki pływania, jazdy konnej i wieczorów przy ognisku po grę w bilard pod okiem mistrzyni Polski. Hufiec ZHP w Brodnicy prowadzi z kolei inne wyjątkowe miejsce: stancję leśną w Bachotku. Jej atutem jest bliskość jeziora i umiejscowienie w środku lasu. Bo według harcerzy stancja powinna być miejscem do odpoczynku dla osób, które cenią sobie pełen kontakt z naturą.

Kolejnym dowodem na to, że harcerze potrafią włączyć się w życie regionu, jest zbiórka funduszy na budowę pomnika Ofiar Zbrodni Pomorskiej w 1939 roku. Historycy szacują, że na Pomorzu rozstrzelanych przez Niemców zostało wówczas ok. 30 tys. cywilów, w tym kobiety i dzieci. Harcerze otrzymali od marszałka Piotra Całbeckiego 150 puszek, które posłużą w kweście. Druhowie mają też odwiedzić 400 miejsc rozstrzeliwań w naszym regionie oraz w województwie pomorskim, skąd przywiozą ziemię, która później wmurowana zostanie w monument. Ten stanąć ma w Toruniu, na zieleńcu przy ul. Uniwersyteckiej i gen. Dąbrowskiego, niedaleko dworca autobusowego oraz Muzeum Etnograficznego.

O historii swojej małej ojczyzny pamięta również Gniewkowska Drużyna Harcerska. Jej drużynowy Piotr Ciemny ogłosił, że powstanie film dokumentalny o Władysławie Białym, ostatnim przedstawicielu Piastów Kujawskich, którego pomnik stoi w centrum miasta. Dlaczego warto zrealizować taki film? Ponieważ księżę gniewkowski, czyli „Władek”, był postacią barwną, dużo podróżował, mówił po łacinie i niewiele brakowało, by zamiast Kazimierza Wielkiego został królem Polski.

Nasi harcerze są również tam, gdzie potrzebne jest natychmiastowe wsparcie. Choć sami zostali dotknięci tragedią (kiedy to podczas nawałnic w 2017 roku zginęły dwie harcerki przebywające na obozie w Suszku w województwie pomorskim), potrafili stanąć do pomocy poszkodowanym przez kataklizm. Byli jednymi z pierwszych na miejscu tragedii. Przez wiele godzin pracowali dla mieszkańców przy zabezpieczeniu terenu. W trakcie prac sami przyznawali: „Nie jesteśmy tylko od biegania po lasach. Jesteśmy też po to, by pomagać”.

Co decyduje o tym, że harcerstwo ciągle pozostaje atrakcyjne dla młodych ludzi? Dziś do tego ruchu przyciągają nie tylko same idee, ale też coraz lepsze zaplecze. Wyremontowane siedziby hufców robią wrażenie. Ważne jest również to, że starsi członkowie ruchu i instruktorzy z regionu potrafią się świetnie komunikować i w ten sposób zwracać uwagę na swoją działalność. Większość drużyn z województwa ma swoje profile na Facebooku, a część prowadzi dodatkowo strony WWW. Harcerze w internecie są w pełni multimedialni - robią zdjęcia, filmy, publikują bogate relacje. Nie boją się nowych wyzwań.